

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztő- és kiadó-hivatal:
Budapest IV. himz-utca és kalap-utca
sarkán 1. szám.

Csak bérmentes levelek fogadhatók el.
 Kézirat vissza nem küldetnek.

Előfizetési díj:
 Vidékre postán vagy helyben házhoz
 hordva:

Egy évre 20.—
 Félévre 10.—
 Negyedévre 5.—
 Egy órára 1.50

Egy szám 6 krajczár.

Hirdetések és nyilttérsek
 felvételnek árszabály szerint
 a kiadó hivatalban:

Budapest IV. himz-utca és kalap-utca
sarkán 1. sz.

Hirdetések felvételének a kiáltásán:

Bécsben: Oppik A.-nál, Stubenbastei Nr. 2.
 Moson Rudolffnál, Sellenbastei Nr. 2.
 Hildesheimben: Vogler I., Wallischgasse 10.
 Dausb G. L. és társánál, Volzstraße Nr. 12.
 Párizsban: Rudolf Mosse, 40, rue Notre-Dame-
 des-Victoires (place de la Bourne).
 Frankfurtban a M.: Dausb G. L. és társánál.

Megtámadt egyezmény.

Nem lehet tagadni, hogy Bréard tábornok fölépése a bardói kastélyban élénk emlékeztet azon fenyegető szavakra, melyeket a francia országok egykoron gyakran hallhattak az utazók: „La bourse ou la vie!”, „Pézt vagy életet”, miként a rabló-romantika korszakának utolsó hősei, Bréard tábornok ugyan nem követelt a bejött. Megelégedett azzal, hogy a sarokba szorított kényurát rávegye az eléje terjesztett egyezmény aláírására. Hanem azért a körülmények, melyek között a május 12-ki egyezmény létre jött, csakugyan emlékeztetnek a fenyegető melre szeggett pisztolyra. A bejött alá kellett írnia a szerződést, mely által, ha névleg nem is, de tényleg vazallusa lett Franciaországnak. Huszezer, országában megvilágított francia szurony, ellenállhatatlan nyomtatott kölesonozott a diplomatává rögtönzött tábornok követelésének. Vonakodás esetében Mohamed-el-Szadokot nyomban megfosztották volna állásától a franciák.

Tejessen igaz van tehát a bejött, ha most a szultánal szemben arra hivatkozik, hogy kényserhelyzet befolyása alatt írta alá a bardói egyezményt. Sarkantuny, miként a táborból jött — majdnem mint egy második Menesikoff — lépett Bréard tábornok az általa pontig kész okmányokkal a tuniszi kényur elé. Kiszivattyúzott alattalói rovására mesés keleti fényvel berendezett palotájá ablakából a bejött megpillanthatta a francia huszárokat. Tehet-e egyebet, mint aláírni a souverain diadonjára nézve végzetes egyezményt?

De a kényserhelyzet, melyre a bejött hivatkozik, maga idézte föl elbizakodottságra és konokosságra által. Nagy hatalom, minő Franciaország, nem térhet a végtelességig az ellenzét és rosszakaratú gyakori nyilvánulásait, melyekkel a bejött kormányja egyenesen provokálta a köztársaságot. Még a tizen-ötödik órában lehetőségében állt elhárítani a viillamokat, melyek Bardóban lecsaptak fejeire. Nem tette. Makaesul vonakodott beleegyezni abba, hogy csapatai a francia hadtest oldalán küzdjenek a krumiók ellen. E helyett elárastotta az európai kabineteket tiltakozásaival. Egyik nap souverain fejedelem gyanánt fordult Európához, mindjárt rá pedig mint vazallus támogatásért folyamodott a portához. A közben pedig, mint fuldokló a szalmazsálhoz, görösen kapaszkodott a reményhez, hogy Olaszország az utolsó pillanatban gyűverrel fogja támogatni Franciaország ellenében.

De a hatalmak nem vetették magukat közbe az afrikai kényur érdekében, Olaszország semleges maradt, a porta tiltakozásain pedig könnyedén tette magát Franciaország. Bréard tábornok meglelése a bardói kastélyban szétépte a bejött

végzetes illúzióinak hálózatát. Beleegyezett mindenbe, a mit tőle követeltek. A világ meglepetéssel fogadta ezen egyezményt. Franciaország, kiaknázva a helyzet előnyeit, bevégzett tényleg állított eléje, mielőtt az olasz és angol kormányok még csak tisztába jöhettek volna az iránt, hogyan kellene a tuniszi kérdést az illető államok érdekeinek megfelelően a legzérűbben megoldani. A bardói egyezmény által Franciaország biztosította magának a védnökséget s a kizárólagos befolyást Tunisz fölött — a bejött beleegyezésével. Ezzel Franciaország diadalmas sakkhuzást tett a diplomacia játékosztalán. Hatalmi tény helyett kölcsönös szerződést tárta Európa elé. A nagyhatalmak többségének a tuniszi kérdés ily megoldása ellen nincs kifogása. Olaszország és Anglia kezzeiből pedig a bejött járulásával létrejött egyezmény kicsavarta a legalkalmasabb fegyvert.

Nem hiszünk azért, hogy e két állam — Franciaország megnyugtató biztosításai után — e „fait accompli” megváltoztatására törekedjenek. Olaszországban a Cairoli-miniszterium visszalépett ugyan a tuniszi kérdés miatt, Anglia kormánya és közvéleménye pedig félreismerhetlen visszatéttséssel fogadták a párisi kabinet által kivont sikert. De az igaztosság hullámait, melyeket a bardói egyezmény első pillanatban meglehetősen magasra kavart, csillapulónak vannak. Olaszország, mely Afrika északi partvidékén megvetni akarja lábát, Tripolisban előbb-utóbb kárpótlást fog leltni Tuniszért. A félbarbár államok főmaradása a közép-tenger afrikai partján különben is lehetőség. El fognak tűnni, hogy helyet adjanak az európai polgárisodásnak és alkotásainak, melyekkel szemben oly ellenségesen viselik magukat. Angliát pedig megnyugtathatja azon tudat, hogy Franciaország Tunisz beolvadására már csak azért sem gondolhat, mivel a francziáknak Algírban is elég dolguk van a bennszülött lakossággal.

Franciaországban tehát csupán a porta akadékoskodásával kell számolnia, mely jónak látta — főnhatósági jogaira való hivatkozással — semmissé nyilvánítani a bardói egyezményt. Nem valószínű azonban, hogy Törökország túllépje e tiltakozások körét. A portának sokkal több baja van a Balkánfélszigeten, semhogy a Franciaországgal való újhuzást a vételegetik vigye. Azt hiszünk azért, hogy a török kormányférfiak, kiktől esélyes politikát a keleti zavarok idejében szinte megszokunk, belé fognak nyugodni abba, mint erőszakal úgy sem változhatnak meg a porta. Valóban kár annyit zajt csapni a tuniszi „tojáslepény” miatt, hogy a francia közmondás szavát használjuk. Tunisz kétszáz év óta pusztá jogzsim volt csupán a portára nézve. E jogzsimnél Franciaország barátságát többre kellene becsülnök a török kormányférfiaknak.

Budapest, május 19.

Az országgyűlési függetlenségi kör
maius hó 20-án a. u. 5 órakor értekezletet tart.

A pénzügyi bizottság elnöke, Szontagh Pál (nógrádi), a bizottság tagjaihoz a következő felszólítást intézte: Miatán a pénzügyi bizottság a k. f. hó 19-ére d. e. 10 órára kitűzött bizottsági ülése a bizottsági tagok meg nem jelenése folytán meg nem tartható, tekintve pedig, hogy a bizottság tárgyalásaira kitűzött nagyfontosságú tárgyak megvitatala az összes bizottsági tagok megjelenését szükséges teszi, felkérem t. képviselő urat, hogy a f. hó 22-én d. e. 10 órakor tartandó bizottsági ülésre okvetlen megjelönni sziveskedjék. Szontagh Pál s. k. az állandó pénzügyi bizottság elnöke. Tárgyalandó törvényjavaslatok: 1. 535. sz. törv.-jav., az 1870. X. törvények által elrendelt Duna-szabályozási munkák folytatásáról. 2. 730. sz. törv.-jav., a Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről. 3. 731. sz. törvényjavaslat, a tiszavölgyi társulatról és annak központi bizottságáról. 4. 732. sz. törvényjavaslat, a közmunka- és közlekedési magyar királyi miniszterium részére a folyó 1881. évre szükséges póthitel engedélyezéséről. 5. 692. sz. törvényjavaslat, a szegedi királyi törvényszék polgári és büntető osztálya, továbbá ugyanott egy kerületi börtön és fogház számára emelendő épületek költségeinek fedezéséről.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ma délután 5 órára értekezletet tartott, melyen a bizottság elnöke, Szontagh Pál s. k. az állandó pénzügyi bizottság elnöke, Szontagh Pál s. k. az állandó pénzügyi bizottság elnöke, Tárgyalandó törvényjavaslatok: 1. 535. sz. törv.-jav., az 1870. X. törvények által elrendelt Duna-szabályozási munkák folytatásáról. 2. 730. sz. törv.-jav., a Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről. 3. 731. sz. törvényjavaslat, a tiszavölgyi társulatról és annak központi bizottságáról. 4. 732. sz. törvényjavaslat, a közmunka- és közlekedési magyar királyi miniszterium részére a folyó 1881. évre szükséges póthitel engedélyezéséről. 5. 692. sz. törvényjavaslat, a szegedi királyi törvényszék polgári és büntető osztálya, továbbá ugyanott egy kerületi börtön és fogház számára emelendő épületek költségeinek fedezéséről.

Az országgyűlési szabadelvű párt mai értekezletét Viszolyi Gusztáv elnök megnyitván, tárgyalás alá vette az arad-eszaki, valamint a szarmar-nagybányai helyi érdekű vasutakról szóló törvényjavaslatokat és azokat Lajos előadó indoklására egyáltalánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Az osztrák képviselőház jobboldali megváltásának néz. Liebacher a Presse jelentése szerint a tanügyi bizottság autonómikus irányt követő tagjainak tegnap este bizalmas értekezletet tartott, melyen a bizottság elnöke, Szontagh Pál s. k. az állandó pénzügyi bizottság elnöke, Tárgyalandó törvényjavaslatok: 1. 535. sz. törv.-jav., az 1870. X. törvények által elrendelt Duna-szabályozási munkák folytatásáról. 2. 730. sz. törv.-jav., a Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről. 3. 731. sz. törvényjavaslat, a tiszavölgyi társulatról és annak központi bizottságáról. 4. 732. sz. törvényjavaslat, a közmunka- és közlekedési magyar királyi miniszterium részére a folyó 1881. évre szükséges póthitel engedélyezéséről. 5. 692. sz. törvényjavaslat, a szegedi királyi törvényszék polgári és büntető osztálya, továbbá ugyanott egy kerületi börtön és fogház számára emelendő épületek költségeinek fedezéséről.

Budapest, május 19.

Legutóbbi számbunkból a múlt éjzel érkezett összes külföldi táviratok kisorsoltak. Ezt a hiányt akarjuk kipótolni mai szemlémben. Mindenekelőtt a görög kérdésre nézve konstátáljuk, hogy a konvenczió megkötése körül fölerült akadályok teljesen el lévén hárítva, a szerződés aláírása mára volt kitűzve, mikorra ugyanis a még fenforgott katonai technikai részletek is elintéztéknek reményltek. Az átengedett tartományok Görögország részére való átadását a porta Dervis pasára bízta.

A tuniszi kérdés a porta tiltakozásai dacára elintéztéknek tekinthető s a bejött kényur les a szerződést híven teljesíteni, mert sem ő, sem a porta nem számíthat bármínő idegen támogatásra Franciaország ellenében. Az angol kabinetnek, Gladstonen legutóbbi nyilatkozata után is, melyet a parlamentben tett, aggódalmi voltak

Bizerta miatt s erre vonatkozólag kérdést is intézett a francia kormányhoz. Mire Barthélemy Saint-Hilaire következőleg válaszolt:

Franciaországban nincs szándékában 150 milliónyi terhet magára vállalni, mert a bizertai kikötő építésébe annyiba kerülne, mint a tuniszi kikötő építésébe, amihez a francia kormány hajlandó arabbal van dolga és semmi kedve ezt 1.600.000 tuniszi arabbal szaporítani. Franciaország, a nélkül, hogy a jövőre nézve lekötne magát, távolról gondold Tunisz meghódítására, a külügyér végül azon reményét fejezi ki, hogy Angolország hími fog biztosításainak.

E pillanatban Párisban ama hadtest összehívása fölött tanácskoznak, mely jövőre állandóan Tuniszban fog maradni s melynek legalább 30.000 főre kell rugnia, hogy a harezias törzseket féken tarthassa. Algériában jelenleg a 19-ik hadtest áll, mely 50.000 főre rug. A tuniszi védnökség következtében Franciaországban Afrikában legalább 60—80.000 fonyi tisztán európai csapatokat kell fenntartani, a mi európai hadserege békelelétszáma körülbelül hatod-hetedrészt teszi.

A bejött levele, melyet a szerződés aláírása után a portához intézett volt, és melyet Párisban „menetegetés”-nek tartanak, így hangzik:

„Egy francia tábornok, egy osztály lovasság által kísérve, palotába jött és szerződést terjesztett elem, mely Tunisz felett a francia védnökséget jelenti ki. A tábornok kinyilatkoztatta, hogy nem távozik a palotából, míg választ nem kap s erre négy órai határidőt tűzött ki. Minthogy tulajdonom erő állt velem szemben, mert székrovasom közelében egy francia hadsereg volt, a becsület iránti tekintetből és az iránti tekintetből, hogy a cztalanul vérontás emelődésének, kénytelen voltam a szerződést aláírni, a nélkül, hogy azt megmondjam volna, de kijelentem, hogy erre csak az erőszak kényszerített.”

Oroszországban a nép forrongása, mely a zsidókravallokból nyer kifejezést, szakadatlanul tart, s emellett újabb meg újabb nyomaira és tüneteire akadnak a nihilista összeesküvésnek is. Így legutóbb a Katalin-eszaton köhüdi közelében két vízi aknákat találtak, melyek felette dinamittal voltak megtöltve s már a múlt nyár óta verhetnének ott, de gyújtókészülékkel nem voltak ellátva. A Czarokje-Szelőba vezető uton pedig egy ötvenhét font löporral megtöltött aknákat találtak ilyen körülmények közt, — midőn napról-napra érkeznek hírek a nihilisztikus forradalom terjedéséről is — sajátságosan hangzik az a körrendelet, melyben az új belügyminiszter a czári manifesztum elveit fejtegeti s a kormányának a helyi viszonyok fölötti véleményét megismerteti. A kuriózus írt egy pétervári táviratnak szerint a következőket mondja:

„A körirat utal a jelen társadalom sötét oldalaira, az ifjúság vallásnéküli nevelésére, a hatóságok föltételezésére, számos közönységre és az általános jóléttel és a közügyek állásának kezelésével szemben, az állami tulajdonnak nyereségre való kezelésére. Abban rejlik az a szomorú tény, hogy az előbbi kormány nagy reformjai nem voltak ama sikerrel koronázva, a melyet az elhalt czár méltán várhatott. Csak az a szabó utalunk, hogy a közügyek iránti miniszter helyettesének tegyék.

Az említett bizottságok ezen emellett két hat elnöke, míg tagjait két főhadsegéd: Timasov és gróf Adlerberg Sándor tábornokok képezték. Ez utóbbi legfeljebb ember volt ugyan a kamarillának, de irodalmi érdemei nem állottak egyből, mint hogy számtalan váltóra helyezte aláírását. Ez a bizottság „a saját felügyeletével” bizott meg s azon feladatot kapta, hogy a sajtónak a kormány nézeteivel megegyező irányt adjon.

Az orosz sajtó becsülettel legyen mondva nem találkoztott egyetlen valamirevaló író sem, ki összekötötte lépett volna e bizottsággal és alárendelte volna magát védnökségének és vezetésének. Pedig az új bizottság sok pénz fölött rendelkezett. Lapot akart teremteni és folyóiratot alapítani, hogy nagy tiszteletdíjak esaltéke által lekényerezze az írókat. De a kik fölszóltva lettek: a legényesebb ajánlatokat is visszautasították.

II. Sándor uralkodása alatt egy külön cenzura-miniszterium létesítésének terve is fölmerült. A terv elfogadatot, de az államnézetek akkori nagy őrűsége megakadályozta kivételét. Tényleg a cenzura legfőbb kezelővel darab ideig a már említett Korff báró bizott meg, a ki a létesítendő miniszterium vezetésére volt kizemelve.

Külföldi lapok vagy folyóiratok és egyáltalán minden idegen nyomdatermék Oroszországba a cenzura engedelmé nélkül nem szállíthatók. A határálmoknál megmozott utazóktól a rendőrség vámvizsgálók elvesznek minden könyvet és hirlapot, a melyekre a börtönökben akadtak. Még utazási zsebkönyvek, sőt a börtönökben akadtak a legelőbbi cenzurához nyult. Nem akarva újabb, nyílt kényser-

lást kell foglalnia. Oroszország déli részén kitűzött zsidó üldözések mutatják, hogy a trónhoz híven ragaszkodó férfiak miként alkalmazkodnak a veszedelmes emberek sugallataiból és szolgálják azoknak forradalmi terveit a nélkül, hogy a fölött sejtelmek is volna.

A második feladat: a vallás és az erkölcs terjesztése. A kormány különösen arról fog gondoskodni, hogy rendet és igazságságot hozzon be az elhalt czár által alkotott intézményekbe. Ha a kormány és a társadalom együttes működést fognak kifejteni, a nézések csakhamar el lesznek igazságra és becsületre oly nagy sulyt fektet, ez irányban nem fogja megtagadni közreműködését. A nemesség, valamint a többi osztályok hími fogják azt a biztosítást, hogy valamennyi joguk sértetlenül marad. A parasztság nyugodt lehet; a kormány nemcsak fenntartandja ősszes jogait, sőt még gondoskodik fog arról is, hogy a népre kiírt terhet leszállítsa és a közgazdasági viszonyokat javítsa. A mellett a kormány haladéktalanul intézkedni fog, hogy a legmagasabb tervek keresztülvitele iránti részvételmőzokat megállapítsa.

A bolgár fejedelem a május 13-án ügyében Szófiából ma egy félhivatalos kommunikát közöl velünk a táviró, melyben ezek mondatnak: Az európai hirlapok, az itt végbement esemény fölötti elmélkedésükben, általában kevéssé találónak méltányolják a helyzetet. A fejedelem nem serte, sem fel nem függesztette az alkotmányt és nem bitortolt őt meg nem illető jogokat; csupán az alkotmányos jog értelmében akarja összehívni a nagy nemzetgyűlést és annak visszaszolgáltatni mindazon jogokat, melyekkel őt, az 1879-ki ében történt egyhangu megválasztása alkalmával felruházta. Ha a nemzetgyűlés megszavazza az országához okvetlen szükséges feltételeket, a fejedelem megmarad a bolgár trónon.

A manifesztum hatása.

Pétervár, máj. 13.
 Oroszország ma ünnepli május kezdetét, hanem a tavasz ép oly kevéssé lehet észrevenni, mint a majdnem bizonyosra várt politikai tavasz beköszöntését. A czári nyilatkozat minden reményt megfosztott. Es az is kétségtelen már, hogy ez nem a miniszter hata mögött, Pobedonoszevnek, a szent szinódus főügyészének orszoklására jött létre, minthogy Lorisz Melikov szardán, közvélelül a manifesztum megjelenése után leköszönt. Tegnap óta az is nyilvános, hogy példáját Miljutin gróf és Absza, a pénzügyminiszter is követték. Hogy a czár lemondásukat elfogadta-e vagy sem, azt e pillanatban még nem tudjuk, de a helyzet után ítélve, aligha fognak helyeken maradni. E szerint új válság előtt állunk, melyre a társadalom romogó gondol. A társadalom a hosszú várakozás által teljesen kimerült, senki sem remél többé a tankrement gazdasági állapotok javulásában. A kereskedelem teljesen szünetelt; a gyárakban beállították a munkát, s ezer és ezer ember megérezte azt a válságot, mit a nem várt politikai fordulat okozott.

A czári hatalom nimbusának helyreállítására intézett törekvések teljesen céltelvenek, s csak a frivolitás modjáták elő. Az alsóbb osztályok politikai beszélgetéseinek jellege emléke hozza a francia forradalom előtt történetek. Ezt senki sem hiszi, hogy a jelenlegi oroszországi viszonyok mellett nyugot európai mintára szervezett forradalom történne ki, de az afféle orosz forradalom lehetségesége nincs kizárva. A munkások alig keresik meg a napkenyeret, s ez minden társadalmi rázkódás kezdete. Ezért a czári manifesztum az iparosok és kereskedők osztályában oly fogadtatásra talált, miből legkevésbé sem

AZ „EGYETÉRTÉS” TÁRCZÁJA.

Sajtó és cenzura Oroszországban.

Csak az imént hozott hírt a táviró orosz lapok betűlírásáról és felfüggesztéséről, jelöl annak, hogy a bilencenek, melyek az orosz sajtót terhelik, az új czár sem szándékozik könnyíteni. Oroszországban még mindig létezik az egykor európuszerette gyűlölt cenzura, melynek ép oly borzasztó, mint sok tekintetben nevétséges önkényűröl lehetetlen fogalmat alkotnia az idegennek. Erre nézve a Dolgorukov Péter herceg szerfelett jellemző dolgot beszél el „La verité sur la Russie” című művében.

Miklós czár uralkodása alatt megtilta volt Caesarrol, Nerórol vagy IV. Ivánról azt írni, hogy szarnokok voltak. Egy középiskolai tankönyv írja, ki valamelyik cenzura-hivatalban volt alkalmazva, a történelmi igazságot lépten-nyomon arszultól mártíroknak többek között ezt írta: „A rómaiak azért éltek közútrassági kormányzat alatt, mivel nem voltak oly szerencsések megismérhetni egyetlen uralkodó autokracizájának áldos befolyását.” Szigorúan meg volt tiltva az írni, hogy Oroszországban a Holstein Góttorp dinasztia uralkodik. Hanem e helyett azt kellett állítani, hogy a Romanov-ház az uralgó, holott az férfigón már 1730-ban kihalt, míg az utolsó nőszárj, Erzsébet eszárékné 1761. decz. 25-én mult ki. Miklós uralkodása korában a cenzura akkor volt legönkönyesebb, mikor a közoktatásügyi miniszterium élén — melynek hatásköréhez a sajtó is az irodalom fölötti felügyelet tartozott — Sihmatov Plato herceg, egy tatár származású főúr állott. Egy Jelagin nevű cenzor nem akarta megadni a nyomtatási engedélyt egy könyvnek, mivel az állítatot benne, hogy a hetéves háboruban az orosz hadsereg megverte Kunnersdorf mellett Nagy Frigyes porosz király seregét. E ténnyről megemlékezni csak könyven tilos volt, mivel, mint a cenzor mondá, a porosz királyi ház jelenleg rokonságban áll az orosz dinasztival.

a lapokban, hogy „Tyran” elveszett, hanem a cenzor úgy javította ki a hirdetést, hogy egy „Fidel” névre halló kutya veszett el. Kimondhatatlan zaklatósa tette a cenzurát az időben azon körülmény, hogy mintegy tizenkét különböző forum gyakorlat cenzurát. Mint már említettük, az általános cenzura a közoktatási ügyi miniszterium hatásköréhez tartozott. Közoktatási dolgokról azonban csupán a belügyminiszter jóváhagyásával, katonai dolgokról a hadügyminiszterével, lenygel és káukázusi viszonyokról az illető tartományok helytartóinak engedelmével volt szabad munkának megjelölnie. A eszárri család tagjairól írt közlemények fölött felsőbb forum gyanánt az udvari miniszterium gyakorlat cenzurát. Ha azonban valamely könyv szerzője azon hírből állott, hogy szabadulni nézteknek hódol: akkor művét, ha még oly jelentéktelen volt is, és tekintet nélkül a könyv tárgyára, meg a politikai rendőrség vette utólagos cenzura alá.

1848-ban azonban, midőn a forradalom viharja végig nyargalt Európán, Miklós czár e szögort még mindig nem tartotta kielégítőnek. Külföldi bizottságot létesített, melynek nem volt más feladata, mint az illető miniszteriumok cenzorai által ánezett könyveket és időszi folyóiratokat újonnan átvizsgálni és gyanus tendenciák után szaglálni. E bizottság elnöke Buturilin Dmitri lón, egy szellemes, de reakcionárius hajlamairól ismert férfi. Helyét 1849-ben Anenkov t. tábornok foglalta el, ki ép oly reakcionárius volt, mint elődje, de amannak szem észével, sem képzettségével nem bírt. Ezt báró Korff Modestus követte, ki kollektív társalgási formák és édeskés modor mellett minden haladásnak és javításnak legatározottabb ellensége volt. Ezen irodalmi inkuizició föllátása után oly könyvek is elköbzöltek, melyek más cenzuraformok által megkapták az „imprimatur”-t. A szerzők pedig mindenféle kellemetleneknek és üldözésnek voltak kitéve. Ez történt többek között 1852-ben a „Moskovskoj Smornik” kiadóval és munkatársával. 1852-ben halt meg Gogol Miklós, Oroszország egyik legkitűnőbb és legnépszerűbb írója. A szentpétervári cenzura nem engedte meg, hogy a lapok az elhunyt irodalmi érdemeit méltató nekrológokat tegyenek közzé. Ekkor Turgenjev Ivan, a világszerte becsült regényíró, egy Gogolról szóló cikket egyik moszkvai lapban tett közzé. Turgen-

jev ezért Miklós czár parancsára elfogott. A jeles író, Oroszország egyik legnagyobb büszkeségét, négy hétig rendőri fogságban tartották s az első napokban eszavargókkal és gonosztevőkkel együtt zárták piszkos, egészségtelen börtönbe.

Sihmatov herceget 1853-ban Norov Abraham követte, mint közoktatásügyi miniszter. Ez, maga is író lévén, némi jóakarattal viseltetett ugyan az írók iránt, de azért a rendszer a régi maradt. Miklós czár uralkodásának utolsó szakában, 1848-tól 1855-ig, új lapnak vagy folyóiratnak nem volt szabad megindulnia Oroszországban.

E szarnoki tilalmat II. Sándor megszüntette ugyan, de azért a kamarilla és a bürokrácia mindent elkövettek, hogy lehetetlennek tegyék a sajtó fejlődését. Alig, hogy valamely lap csak czeleznai is mert arra, mikép Oroszországban a dolgok nincsenek rendben és hogy egyik vagy másik közoktatási ágbán reformokra van szükség; az egész kamarilla fölmerült, minek megintés, vagy a lap megjelenésének fölfüggesztése lett következménye.

1858-ban Norovot Kovalevszki követte a közoktatásügyi miniszterium élén. E férfi sok jóakarattal bírt, mérsékelt szabadelvű nézeteknek hódolt, de sokkal erélytelenebb volt, semhogy tényleg tehetne volna a sajtó helyzetét. A korumpált bürokraciának érdeke megkövetelte, hogy a sajtó mentől elnyomottabb legyen. Dolgorukov herceg erre vonatkozólag következőket írja: „A eszárri Oroszországban névleg megilltő hatalom tényleg a bürokrácia kezében van, és míg ez uralkodik haszán fölött, addig Oroszország mindig szinhye fog maradni a visszafelének, lopásoknak, sikkasztásoknak, elnyomásnak és mindennemű bürokrata gyálatosságoknak.” Mindenesetre jellemző nyilatkozat az orosz viszonyokat illetőleg.

A moszkvai cenzura-bizottsághoz 1859-ben Kovalevszki rendeletet intézett, melyben meghagyta, hogy a lapoknak meg kell tiltani tolvajlások és szaralások megemléstét. E rendeletben következő sorok fordulnak elő: „A kormány a nyilvánosságot teljesen hasznátalannak tartja és megsérténi vélné önméltóságát, ha a sajtó által a visszafelének ellen emelt panaszoknak csak a legesekélyebb figyelmelmét is kölcsönözne.” 1858-ban az orosz kormány sajtóságsos eszközöz nyult. Nem akarva újabb, nyílt kényser-

Az „Egyetértés” melléklete.

138 ik számához. Péntek, 1881. május 20.

A trónörökös pár Budapesten.

Felvonulás a várba.

A mai fogadtatásra, mely az ünnepélyességnek tulajdonképeni központját képezte, már reggel 9 órakor megkezdődött a felvonulás és ettől az időtől számítva szakadatlanul hosszú sorban vonultak föl a legdíszesebb fogatok. A menet sokal díszesebb és mindenesetre impozánsabb volt az annepélyes bevonulásnál. Míg a beláthatatlan kocsisor eleje a vár fokajánál torlódott össze, addig az Albrecht uton végig kigyózó menet közege a lépcső előtt várakozott, a vége pedig még 10 órakor is a Duna baloldali állt. Az utcaik is randivül élénk képet nyújtottak; a főbb utcákon, de legkivált a Ferencz-József tere, a lépcső és az alatt fejeződő nagy község gyűlt össze. Az ország minden vidékéről lehetett látni embereket, kik egyrészt a főváros dunaparti szépségeiben gyönyörködtek, másrészt a díszruhák küldetését követték kiváló érdeklődéssel. A felvonulásban megállapított rend nem volt. A fogak tetszés szerint csatlakoztak a menethez, de a kocsisor annyira elfoglalta az utakat, hogy percekig kellett várni, míg egy-egy kocsi föl a küldetésre leszállt a utána mások nyomultak. Igen szép volt a hercegrómai díszkocsi, mely annak idején felállításra keltett, mert a tegnapi nagy ünnemen nem volt látható. Az érkezők a várpalotai baloldali szarnyakaján hajtottak be. Innen egy kis udvaron keresztül egyenesen a balszárny lépcső tornácába értek, hol az udvari portás nyitotta föl a kocsit. — A kocsijánál üvegezők előtt két főhadnagy állt, a lépcsőnél pedig egy főhadnagy. A lépcsőre jobbra és balra 10–10 udvari ajtóval bíró szolgák képeztek sorokat. Ruhájuk vörös alapszínnel volt, ezüst szíjjal és ezüst díszekkel. A nagytérme elölszékhöz a fűrészfűrészek előtt álltak. Ekkor két udvari tiszt és egy ajtó-nyitók álltak. Ebből az előszobából jobbra a nagy teremben gyülekeztek a megyei és városi küldöttek. A nagytérmen túl a második szalon-teremben, melynek bitorzata piros atlasz selyem, aranyozott fűrészfűrészek, hátsó falát pedig a nagy királyi képek díszítették, várakoztak a főpárok, a zágabok, a horvát országgyűlés tagjai, a hitfelekezeti képviselők.

A fogadtatás előképe élénk és ragyogó volt. A főpárok káprázatos színes öltözéke és az ország minden részéből felseregelt díszruhás küldöttek sűrű-forgó csoportozata megkapó látványt nyújtott. — Ar ajtóknál a fiatal főurak álltak kettősével díszmargó öltözetben, kezükben selyem szalagok fekete ébenfa pálcával. Az ajtó őri tisztet vitték: Andrassy Sándor gróf, Lónyay János gróf, Károlyi László gróf, Gerlicy Ferencz báró, Karacsony gróf, Földváry Géza, Patay József, Ottlik Iván, Majláth József és Blaskovich Bertalan.

Az érkezett küldöttek Szapáry István gróf Pestmegyei főispánja szertartásmester helyettesei és a megyéket a b e c s sorrendben állították föl.

A várakozás minden oldalról a legmagasabb fokra hágott s az élénk hullámzó küldöttek csak 11 óra után kezdtek sorakodni, midőn a belső teremből hirtelen jött, hogy a trónörökös-pár néhány perc múlva megjelenik Budapest fővárosi küldetését elfogadni.

A trónörökös és neje

A fiatal pár 11 óra előtt már együtt volt egyik helyi teremben. Stefánia főhercegnő igen jó színen volt s nagyon örült, hogy az ország küldötteit fogadja közelebből megismerhette a gyönyörű magyar viseletet. Az apró-kék virágos teremben várakoztak a Dunára nyíló ablaknál állva az első jelle. Stefánia főhercegnő igen jó színen volt. Arcának úde rózsapírja, szelíd mosolya, kellemes mosolya emelte az körülmeny, hogy a főhercegnő a fogadáshoz egészen

magyar ruhában jelent meg. Öltözéke oly szemkárzó volt, minő igazán csak a magyar öltözék lehet, melynek egyszerűségében is pompa tündököl. Stefánia főhercegnő halvány rózsaszín ruhát viselt, három méter hosszú uszályllyal, mely dusan volt csipkével és virághimzésekkel aranyozva. Az uszály szégyét bodros selyemfodor képezte, mely szintén arannyal volt átítve. A szoknya hű magyar dívat szégyélen durzadt egy fodor. A derék fekete bársony vállfűzőből állt, mely szorosan simul a karcsú testhez. A vállfűzőt elől két sor fehér igaz gyöngy tartotta össze. Ugyanígy hármas gyöngy-sor körítette a főhercegnő nyakát, mely gyöngy-sor fölött fekete bársonyszalag 15 borsónagyságu gyémánt ragyogott. A vállderék rövid újait rózsaszín selyemszalag tartotta össze. Kezén rövid rózsaszín kezyűt viselt, monogrammal, mely fölött jobb karján antik művi gyémántos karperec volt, medallionjában Rudolf trónörökös miniatúr-arc-képével, balkarján pedig sodrott aranykarék volt rózsaszín igaz gyöngyökkel kirakva. Igen szép volt a kis magyar menyecske-fűzőt, mely fekete-bársonyból állt, fent rózsaszín szalaggal, melyhez két tollacska volt szorítva. A fejétől a gazdag brüsszeli csipkétől omlott hátra, mely arannyal dusan át volt szőve. Jobb kezében rózsaszín selyem legyezőt, baljában pedig kis csipke-kendőt tartott. Rudolf trónörökös honvédtábornoki díszegyenruhában jelent meg. A főhercegnő kíséretében voltak B o m b e l l e s és Pálffy Andor gróf udvarmester honvédtábornokai ruhában, T i s z a Kálmán miniszterelnök és O r e z y Béla báró miniszter magyar díszöltözetben. Stefánia főhercegnő kíséretét a következők három hölgy képezte: N o s t i z kőrönő, udvarmesterő, sőt meggyiszin bársony ruhában, elegans aranyhimzétekkel. Pálffy grófkisasszony sötét rózsaszín selyemruhában nagy virágos arany szövésű és W a l d s t e i n grófnő kék selyemruhában szintén arannyal átítve.

Epen 11 óra volt, midőn Andrassy Sándor és Lónyay János ajtóörök kétszeri kopogással jelt adtak, hogy a trónörökös pár kész az elvadásra.

A fővárosi küldetés.

Az első küldetés, mely az ünnepelték előtt megjelent, a fővárosi küldetés volt. A díszes és nagyszámú küldetés a nagy teremtől jobbra eső negyedik kisebb, rózsaszín fehér virágos díszteremben egy marvánnyal elért és körül sorakozott. A marvánnyal elért a fővárosi niszajándéka elhelyezve. Midőn Rudolf trónörökös és neje a terembe beléptek, a küldetés melyen meghajolt.

A főherceg karon fogta nejét s a terem közepén megállt.

Erre R á t h Károly főpölgármester a következő beszédet tartotta:

Fürsleges cs. és kir. trónörökös főhercege ur!

Fürsleges cs. és kir. főhercegeasszony!

Mint az áldott nap, mely életet keltő sugárnyal künyhőre és palotára egyaránt árasztja, oly általános örömet és lelkesedést keltett minden hazai, s főváros minden polgára szívében fenségek boldog egybekelésének nagy eseménye; és ez igaz hazafiai örömeiket tetézi hálaérzetünk a fölött, hogy fenségek boldog házasságát első napjában a főváros magas látogatásuk szerenésében részesíteni méltóztattak.

Budapest fővárosi közönsége lelkesült szívekkel üdvözli fenségeket és királyi várak termeiben, melyek fejedelmi fényt évszázadok történelme, és a Felségek királyi ház iránti tisztelet ragaszkodásunk kétszeres n magasztosra emeli. E falak örök ezer éves állami létünk pallódumát, a szent koronát, mely Fenségek dicső őseinek, egykoron Fenségeknek homlokát is díszesített, felszentelt záloga azon örök frigynek, mely nemzetünket a Felségek uraldókkal házzal elváhatatlan egybe köti. E falak voltak tanui azon századokra kiható munkásságnak, melylyel Fenségek asszonyunknak megdicsőült nagyatyja nemzetünket, s különösen fővárosunkat soha nem leelő hállára kötelezte.

Örök emlékeztető leendő fővárosunkra néve Fenségek magas látogatása, mely nemes szívűk

megkötött szövetsége feletti lelkesült örömeinket háttérálná emelte.

Es ezért áldásunk által kísért hássági egybekelésünk s megítéző kegyes látogatásunk emlékeül fogadják Fenségek kegyelmesen Budapest főváros közönségétől ez ékszer, s legyen ez hosszú időn át maradóan bizonyítéka azon észinte ragaszkodásnak és szeretetnek, a mely a főváros lakosságának keblét Fenségek irányában eltölti; fogadják azt kegyelmesen egy is, mint a törekvő magyar műipar színyen terméket és metán fogatkozást feleltessék el Fenségekkel azon érzelmelemgermelten bensősége, a melyek annak hődelateltjes ányújítását kísérik.

A főváros közönsége Fenségek iránt táplált változatlan érzelmeinek minél méltóbb kifejezését óhajtván adni, nem mulasztotta el a magasost öröm és napjait az emberszeretettel egy ténylev is megörökíteni, s nemes ezét által vezéreltetve, a király-asszonyunk ő Felsége dicső nevet viselő leányvárában hat árvalány befogadására újabb alapítványt t, s azon alázatjeljes kérelemmel járul Fenségek elé, hogy e hat alapítványi helynek fenséges főherceg-asszonyunk nevére leendő elnevezését kegyelmesen megengedni méltóztassanak.

Hiszszük és reméljük, hogy ez alázatos kérelmünk teljesítése Fenségek nemes szívének hajlammal találkozi fog, s kérjük az ég urat; árasztva Fenségeknek mindenható kegyelmének egész tárházát és tegye részesévé Fenségeknek a földi lét minden örömeinek s zavartalan boldogságának!

A főpölgármester e beszédre R u d o l f trónörökös a következő szavakkal válaszolt:

„Mélyen meghatva mondom — k dves nöm nevében is — köszönetet a magyar főváros lakóinak lelkesült fogadtatásunkért s a legtisztább szeretet boldogító jelenségeit, miket drága emlékül fogunk szívünkben örökre megörözni.

A szeretet és valódi ragaszkodás nagy becsű kifolyásaként hálás örömmel fogadjuk a díszes nászajándékot is, mely fényes tanúságot tesz a magyar művészet nagy-szerű haladásáról.

A legnagyobb készséggel adja kedves Nöm belegyezését, hogy az egybekelésünk emlékére tett jótékony alapítvány nevével silhesse.

Közöljük uraim küldöttekkel, meleg köszönetünket és biztossá a főváros közönségét változatlan vonalmunkról és őszinte rokonszínünkről.”

A fölvasolt válasz után főhangzott az átjénzés, melynek lecsillapulás után R á t h Károly ünyújtotta a nászajándékot Stefánia főhercegnőnek és kérte, hogy az ékszer viselje is. A szép királyi hölgy nagy érdeklődéssel hajolt a pompás ékszer fölé s elbohosztva férjének karját, mitán a megdicsőült hatását legyőzte, nyájssan fordult a küldetéshez s tiszta, lágyan csengő hangon, nőies bájjal, de minden remegés nélkül a következőket mondta:

„Mély megindulással jöttem Magyarország fővárosába, mely lelkelemnek annyiszent emléket nyújt.

Ez vala dicsőült nagyatyám kedves lakkhelye, ez jó anyám édes szülőföldje, melyet már zsenge koromban szeretni tanított.

Szívem melyéből köszönöm telát s az öröklött szeretet egész teljességével viszonozom jó kívánataikat.”

A hatás, mi e kedves válasz tón, leirhatlan. A küldetés minden tagja felvilanyozva érezte magát. Percekig tartott a viharos éjen, mely e szavakat követte.

Az éjen lecsillapultával a trónörökös-pár a küldetés majdnem minden tagjával bizalmas be-

szelgetésbe vagy helyesebben szólva csevegésbe bocsátkozott.

Legtöbbször beszélgettek a tegnapi fényes királyi látogatásról, mely kivált a trónörökösnek egészen elbájolta s gyermek öröme ragadta még ma is, midőn róla beszélt. Nagyon meg volt leve a főváros szép fekvése s világvárosi szépsége által s egy képviselőhöz így nyilatkozott, hogy:

— Kemélem, hogy többször fogjuk a magyar fővárost meglátogatni, egész otthonosan érzem itt magamat.

Több haladva igen sokat „csevegtek” a küldetés minden tagjával. Az ékszer is lebilincselte a trónörökös-pár figyelmét s a trónörökös többször örömeinek adott kifejezést a magyar ipar és eszép haladása fölött. Kamernayert felkérte, hogy az ékszer készítője, E g g e r előtt fejezze ki teljes elismerését a csinos munka fölött.

A trónörökös pár általban mely hatást tett a küldetés tagjaira; különösen a bájos főhercegnő, a ki szelid megjelensével mindenkit megigézett.

Zágráb város küldetés.

A fővárosi küldetésétől a trónörökös-pár szíves becsut véve, az ugyanott várakozó zágrábiaihoz fordult, kiket a horvat bán, Pejaevich gróf vezetett. A tisztelő küldetés szintén nászajándékot nyújtott a főváros párnak, mely gyémánttal és ametisztel ékesített arany női fejdíszből állt. A trónörökös megszóllította Mrazovics zágrábi polgármestert, gr. Buratti és Pongrácz városi képviselőket, megköszönvén figyelmüket, melyben őket alattvaló hüséggel részesítik. A zágrábi küldetésige igen rövid ideig tartott.

A katolikus főpápaság tisztelése.

A fentemlített teremtől balra a harmadik kék teremben, melynek ablakai a főhomlokzatra nyílnak, gyűlt össze a római katolikus és a görög katolikus főpápaság. A biboros papok gyönyörű talárakkal, díszes aranyláncokkal, méltóságjelleg megjelenéssel a trónörökösök és szép nejeire igen kedvező hatással voltak. Rudolf királyi szorosan karjába fűzte Stefánia főhercegnő karját és nyílt tekintettel állt S i m o r bibornok-hercegrómai elé, a ki mélyen meghajolva meghatározólag csöndes hangon, de szép szavakkal üdvözölte az új párt Magyarországra fővárosában. S i m o r hercegrómai szavaira Rudolf trónörökös néhány egyszerű, szívből fakadt szót válaszolt s erre nevével közelebb lépve a primáshoz, fejéket mind a ketten lehajtották és S i m o r bibornok megálltotta őket. Ez alatt a többi főpárok kezeiket összetéve a háttérben állottak. Az áldás után S i m o r hercegrómai bemutatja az összes jelenlevőket, kik közül igen sokhoz intézett a trónörökös néhány kérdést. H a y n a l d bibornok a főhercegnő is váltott néhány szót, s midőn a görög szertartás piszokok előtt meghajította magát, hosszú uszály meglordolt, s Pálffy udvarmesternek kellett ismét kibontania. A katolikus főpápaság 7 perczig tartó ott időzött után a trónörökös pár becsut vevén, lassu lépéssel a szomszéd chamois-szalon díszterembe közeledett, hol két oldalról sorok képeze a különböző hitfelekezeti képviselők álltak.

A hitfelekezetek tisztelése.

Közvetlenül a teremajtó mellett balról a református egyház képviselői álltak, a kerültek sánpörindenséi, főgondnokok és lelkészek, köztük Turók Pál, Lónyay Menyhért gróf, Szász Károly és Györy Vilmos. A trónörökös először ezekhez fordult s többekhez kérdéseket intézett. A jobb oldalon az izraelita kerületi rabbinusok és egyházközségi tagok foglaltak helyet. Steinharth aradi rabbi alál érthető reszket hangon magyarul üdvözölte a trónörökös-párt, mire Rudolf trónörökös röviden válaszolt. Ezután bemutatatta magának a budapesti, pozsonyi és beeskeréki rabbinusokat, mindajtyjókhöz magyar nyelven intézvén kérdéseket, megjegyezte, hogy szép fölük, hogy oly nagy számmal jelenek meg. A rabbinusok erre léber nyelven áldott mormolták, mire a trónörökös mosolygva mondott köszönetet. Ezután a ketős sorlón végig haladva a trónörökös-pár a melék terembe lépett.

A horvát országgyűlés küldetésige.

A nagy marvánnyal egy vonalban, ettől a harmadik rokokó, fehér alapszíni aranyzáródákkal díszített teremben sarlóalaku sorban álltak a horvát országgyűlés küldöttei, kik közül néhány horvát nemzeti díszruhában, másik pedig egyszerű fekete frakkban jelentek meg: összesen 14-en voltak. Midőn a trónörökös megállt és neje karját elbocsátotta, M i h a l j o v i c s zágrábi érsek a sorból előlépve, rövid, tisztelősköket tolmácsoló beszédet intézett a trónörökös-párhoz. Rudolf trónörökös eléggé dicszáló dialektussal őt hat szóból álló köszönetet mondott a tisztelőskönek. Erre a küldetés tagjaihoz, köztük kettőhöz magyarul, kérdést tett s a hármas „szívó” elhangzása után nejt ismét karon vezetve a nagy marvánnyal terembe közeledett, hol a megyék és városok küldöttei sorakoztak.

A megyék és városok küldetésige.

A marvánnyal-terem színelőg meglett. Az ország színe-jára, dísz-virága gyűlt e teremben össze. Főpárok, főurak, főispánok, nagybirtokosok; ös szakállu, méltóságjelleg férfiak, fiatal, délceleg levették simultak egymáshoz, hogy helyet szorítsanak mindenkinnek, a ki megjéjét vagy városát őlt képviselni. Káprázatos látvány volt ez. A pompás kalpagok göblőrei, a mentekötők, a csatok, aombok ékszerkőveit ragyogtak és a magyar díszöltözet gyönyörű színvezetése a legimpozánsabb összhangba fojt. Ugylátszó, mintha egymáson akartak volna túlnenni az ország előkelői, mintha egyetértettek volna arra néve, hogy a belga király leányának, a ki leendő királyi asszonyunknak a magyar díszlelettel teljes fényében bunnassák. A terem két oldalán S z a p á r y szertartásmester rendezése szerint betűrende sorban kettős falat képeztek. Megyék: Abauj (4), Alsó Fehér (2), Arad (3), Arva (3), Bács-Boorog (8), Baranya (6), Bars (5), Bereg (4), Bihar (8), Borsod (4), Csanád (3), Csongrád (3), Esztergom (3), Fehér (5), Gömör és Kishont (3), Győr (4), Heves (6), Hont (5), Hunyad (5), Jász-Nagy-Kun m. (6), Kis-Küküllő (3), Kolozs (5), Komárom (5), Kraszó-Szerény (3), Liptó (4), Mármaros (8), Maros-Torda (4), Moson (3), Nagy-Küküllő (5), Nógrád (3), Nyitra, Pest, Pozsony, Sáros, Somogy, Sopron, Szabolcs, Szatmár, Szepes, Szolnok, Temes, Tolna, Torontál, Trencsén, Ung, Vas, Veszprém, Zala, Zemplén és Zólyommegyék. — Városok: Arad (3), Baja (3), Budapest Debreczen (3), Fiume (3), Győr (3), Hódmező-Vásárhely (3), Kassa (3), Keesemet (3), Kolozsvár (3), Komárom (3), M.-Vásárhely (3), N.-Várard (3), Pancsova (3), Pécs (3), Pozsony (4), Sopron (3), Szabadka (3), Szatmár-Németi (3), Szeged (4), Sz.-Fehérvár (3), Temesvár (4), Újvidék (3), Zombor (3). Midőn az ajtóörökös bájos névejl megjelent a terem kettős soronyu fehér ajsza megnyílt s az ajtóban R u d o l f trónörökös bájos névejl megjelent: egyszerre fölhasznát a riadalmos éjen, mely az ország minden részéből felseregelt küldöttek ajkain az ország üdvivánatát tolmácsolta. Az éjelen után Rudolf trónörökös Tiszta Kálmán által bemutatatta az egyes küldöttek vezetőit. Alattalános üdvözölő beszédet sentk s tartott; de a trónörökös megszólította igen sokan kifejezték küldöttek hangulatát. Azok, kik díszlelirattak tegnap le nem tették a miniszterelnöknek, most a főpápaság párnak személyesen nyújtották át hódolatuk kíséretében. Stefánia főhercegnő több emlékirattal megtekintett s tetszésé bókoló mosolylyal és fejjátszával fejezte ki. A főhercegnő méltóság meg volt leve a gyönyörű látvány által, mely eléje tárt. Szemei csodálkozással siklottak végig a szebbnél-szebb díszruhákban. A trónörökös-pár végig vonult mindakét sorfal előtt, számos küldetésige tagot megszólítottak s a terem 21 percznyi ott időzött után lelkesült, hosszasan tartó éjénzés közt hajóztak el.

Az akadémia küldetésige.

A felső négyzög első előterében gyülekezett a magyar tudományos akadémia, gr. L ó n y a y vezetésével; ott láttuk H a y n a l d bibornok-érseket, I p o l y piszópókot, F r a k n ó i titkár, P a u l e r Tivadart, F e s t Imrét, J ó k a i t, S z i l y Kálmán, L e n h o s t k e t, S t o-

ROCAMBOLE MAMA REGÉNY.

Ira PIERRE ZACCONE. MÁSODIK RÉSZ. 32 Az amerikai rendőrhögnök. IX. (Folytatás.)

Octave parancsolón intett neki, hogy halgasson.

— Jól tudom én, folytatá, hogy ti katonák, a kik egyebet sem kívántok, mint sebet és nyomorúságot, a veszélyekben csak alkalmat láttok arra, hogy magatokat kitüntessétek. De én nagyon szomorú dolognak tartom azt, hogy az ember olyan hódításkért áldozza föl magát, a melyek senkinek sem válnak hasznára. Hanem ha nekem más a véleményed, én arról nem tehetek, s sa halóban el kell mennem, úgy fogok veled kezelt, mint a kit soha sem remélek többé látni.

Talán még tovább is beszélt volna Octave ezen a hangon, ha egyszerre meglepetésében törkán nem akad a szó.

Raymonde, tőveteg szemmel, ziháló kebellet állott föl.

A báróné nyugtalanodott e hirtelen változás miatt, s gyöngéd részvétellel fogta meg a leány kezét.

— Itt hagysz bennünket? . . . kérdé aggódo hangon.

— Igen . . . Nem érzem magamat jól, viszonzá Raymonde. — Rosszul áludtam az éjelen, és ha megengedik, szobámba vonulok.

— Rosszul vagy?

— Egy kissé.

— Elhivassuk az orvost?

— Nem, nem . . . Majd elmúlik . . . Ne aggódjék . . . Estére semmi bajom sem lesz.

— Nos hát . . . a viszontlátásra . . .

— A viszontlátásra . . .

S Octavenak és Georgesnak köszönve, Raymonde kiment, és gyors léptekkel sietett föl szobájába.

Oda érve, kiküldte komornáját s bezárkózt.

Majd — bizonyos levén abban, hogy senki sem zavarhatja — odament egy kis szekrényhez, mely a két ablak közt állott, s egyik fiókjából kivette a fekete-percesés levelet.

Az egész elmúlt éjelen átváltott tőtte volt, hogy ezt a levelet olvasta — újra meg újra, s most ismét e övette, hogy átüssa.

A levél igen hosszú, sürd finom írású volt — s tartalmának nagyon utóztatósak, borzasztóknak kellett lennie . . . Mert amint tovább-tovább olvasta, homlokán a veríték gyöngyözött, szemére kód borult, keble zokogástól dagadt.

De mégis tovább olvasott, önkínzással, elkecsedetten, mintha találni akart volna benne valamit, a mi meghazudtolja az egészet.

Egy merov élet története volt az, mely előtte fölírult; a leány merov szemmel előtt olykor rőt vilámok ezikáltak, ajkai érthetelenné mormogtak . . .

Mikor aztán végig olvasta, úgy maradt ott, görnyedten, kezébe temetve fejét, göröcsösen zokogva.

— Oh istenem! istenem! rebegé . . . Hát igaz . . . Semmi kétség . . . Mi lesz belőlem? . . . Oh, szörnyű, szörnyű!

Ujjai göröcsösen szorították a fekete szégyény borítékot, darabokra tépte azt.

Egyszerre csak föliskoltott, s líhegve hajolt le a földre.

Egy különös alakú tárgy esett ki a szét-tépett borítékból s hullott lábai elé.

Lázasan vette föl s vizsgálgatta . . .

Ereklje-szerű emlék volt ez, a minőt az al-nép szokott nyakra köve hordani . . .

Raymonde sohasem látott ilyet, s kíváncsian nézegette.

Mit jelenthet ez az emlék? Miért tette bele a grófné ebbe a levélbe, melyet Raymonde-hoz írt?

Raymonde sokáig elmerengett, midőn tőjain egyszerre kopogattak.

Odafordult.

— Ki az? kérdé remegő hangon.

— Bocsanatot kérek, szólt kívülről a komorna hangja, — valaki beszélni óhajt a grófnéval.

— Ki?

— Cerny kapitány ur.

Raymonde megrázkódt.

— Cerny ur jól tudja, hogy szobámban nem fogadhatom el! viszonzá.

— A kapitány ur azt mondja, hogy közlendője nagyon sürős.

Raymonde kinyitotta az ajtót, s az előszobában nagy meglepetésére Georgesot egy másik ember társaságában látta, a ki teljesen ismeretlen volt előtte.

Mulot volt.

A két férfi belépett. Georges sietett mentegelőzni.

— Bocsanatot kérek, kiasszony, mondá, kissé reszkető hangon, — hogy kénytelen vagyok még itt is háborogni. De tudja ön, hogy tegnap Durantin vizsgálóbírónál voltam, s még nem mondtam meg, hogy a bíró, tegnap fölgyóltot értékelésünk nyomán olyan intézkedést tett, a melyek rövid idő alatt a törvény kezébe szolgáltatják Limeroux gróf és neje gyilkosait.

— Lehetséges-e? kiáltott föl Raymonde elhalványodva.

— Ugy látszik, már nyomokban vannak s a büntársak egyikét e pillanatban már bizonyosan elfogták.

— Valahára! . . . rebegé a leány. — Nagyon meg vagyok hatva attól a figyelmességtől, melylyel ezt a hírt velem közölni sietnek; kérem, köszönje meg nevében . . .

Mulot meghajította magát.

— Nem fogom elmulasztani, kiasszony, mondá — hogy szavait a vizsgálóbíró ural közöljem. De engedje meg kijelentésem, hogy küldetésem ezzel még nem ért véget.

— Ah! mondá Raymonde, — mi egyébről van szó?

— A bíró ur igen örvendene, ha kegyeskednék őt elfogadni.

— Én?

— Ön, grófné.

— Mi okból?

— Beszélni óhajt önnel.

— Nem értem, hogy minő felvilágosítással szolgálhatnak én neki.

— Azt majd a bíró ur maga fogná elmondani.

— Különös.

— A bíró urnak csak az az óhajtása, hogy minél több adatot gyűjtönsön össze a való hiderítésére.

— S el kell mennem a bíró ur hivatalába?

— Durantin ur nem akarja önt ezzel fárasztani . . . O jön el ide.

— Ide?

— A mely órában önnök legalkalmasabb lesz. Raymonde habozott s egy pillanatig Georgesra tekintett.

— Jó, mondá végre. — Sziveskedjék megmondani Durantin urnak, hogy kívánsága szerint fogok cselkedni. De mielőtt végelesen határoznék, tanácsot kell kérnem azokról, a kik irántam érdeklődnek, és engedelmet kérek, hogy csak ma este tühessenem ki a találkozás óráját.

Mulot meghajta magát.

— A bíró ur teljesen a grófnő tetszésére bizza ezt.

— Jól van.

Georges épen indulni készült, hogy magával vigye Mulot mestert, kinek jelenléte épen nem volt kellemes Raymondera néve. A leány azonban intett neki, hogy maradjon.

— Ne menjen még, Cerny ur . . . Beszélni akarok önnel.

— Velem! kiáltott föl Georges, meglepetve.

— Igen . . . Maradjon itt még néhány perczig . . . Nem fog sokáig tartani, s azután visszadom szabadságát.

Mulotnak e szerint távoznia kellett volna . . . de a rendőrhögnök e helyett mozdulatlanul, mintegy leszőgeve állott egy helyben.

O, ki redessen annyira tudott magán uralkodni, most megletekezett arról, hogy szemmel tartják, s előre hajolva, égő szemekkel nyújtá ki kezét a szekrény felé, melyen a grófnő levele volt.

— Mi lelle? kérdé Raymonde, inkább megütököve, mint meglepetve.

— Ott, ott . . . dadogá Mulot. — Nem, nem csalódom . . .

— Mi az?

— Az az emlék . . . hiszen az . . .

S nem bírván magán tovább uralkodni, odaugrott a szekrényhez s hírtelen fölkapta az erekljét, melyet Raymonde odadtat volt.

— Honnan került ez ide? kérdé Mulot zord hangon, villámó tekintettel. — Hogyan jutott ide ez az ereklje? Kitél kapta? . . . Feleljen grófnő, feleljen!

De Raymonde felelet helyett kínos érzelmet tekintett Georges, ki odarohant Mulothoz s kikapta kezéből az erekljét.

— Ah! önök hát egyetértetek? dörmögött Mulot, öklét összeszorítva.

— Mit akar ezzel mondani? kiáltott rá Georges, haraggal.

— De vigyázzanak — mert annyit mondhatok, hogy ez nagyon komoly dolog!

— Mit beszél!

— Ez az ereklje . . .

— Nos?

— Ez az ereklje tökéletesen hasonló ahhoz, melyet a büntény színhelyén találtak. Ugyanolyan alakú, ugyanolyan nagyságu s legalább is különös, hogy itt pártját talalom annak az erekljének, melyet a gyilkos viselt nyakában, midőn Limeroux gróft és nejét megölté.

Csend lőn. Csak néhány pillanat múlva szólalt meg Georges, hidenen:

— Mit akar ebből következtetni?

Mulot félrovanó ajkait.

— Semmit, mondá, — semmit . . . Önök nem akarnak felelni; nekem nincs módomban, hogy kényszerítem önöket. Távoznom tehát, — de a bíró ur majd ki fogja kérdezni a grófkisasszonyt erre az érdekes pontra néve, s reményilem, nagyobb eredménytel, mint én.

S ezzel Mulot köszönt és távozott.

X.

Raymonde és Georges egyedül maradtak. Zavarban voltak egymással szemben, s más-más benyomásuk volt a történetéről.

Georges nagyon meghökent a rendőrhögnök szavaitól s Raymondának a hozzáintézet föl-szóllással szemben tanúsított magatartásától, midőn nem akarta megmondani, hogy miként jutott ahhoz az erekljéhez, a mi valóban megmagyarázhatatlan volt . . . Georges nem tudta fölfolgni, hogy a gróf és a grófnő leányja mikép maradhat néma, mikor olyan könnyen megadhatja a kívánt felvilágosítást . . .

Raymonde viszont sejtieni sem látzott a helyzet komolyságát és Georges aggodalmait. Mitán Mulot eltávozott, mozdulatlanul maradt helyén, komoran elmerengő szemekkel, megfelelkezve a történetről, nem törődve azzal, a mit magviseletéről gondolhatnak.

Georges törte meg a csendet.

Reszketve, megráztatlan, elsorult szírvél közeledett Raymondehoz.

— Megengedi, kiasszony, hogy egy észrevételt tegyek?

Raymonde fölzegent s halvány mosolylyal tekintett rá.

— Tudja ön, hogy mindig szívesen halgatom meg tanácsait, felelé; — s kivált ma . . .

— Meg van róla gyöngöde, nemde, hogy mily igaz érdeklődéssel viseltettem ön iránt! . . .

— Meg . . . meg.

— Hogy boldog lennék, ha éjtemet áldozhatnám fel önért . . .

— Nos, tovább . . . Miért ez a bevezetés?

— Imént tanúsított magviseletében meglepett valami, a mit nem tudok magamban megmagyarázni.

— Mi volna az?

— Hallgatás.

— Minő hallgatásom?

— A rendőrhögnök felszóllította önt, hogy ma-

gyarazza meg, mikép jutott ez ereklje birtokába . . . ön nem felelt.

— Természetesen.

— Pedig semmi oka sem lehetett arra, hogy a fölvilágosítást megtagadja.

— Azt hiszi?

— Magviselete gyantút ébresztett a rendőrből.

— Minő gyantú?

— Nem tudom, s nem is akarom kitalálni. De elég a gyantának csak lehetősége is, hogy sér-tőnek találjan.

— Nem értem.

— Ne nehezelteljen rám . . .

— Miért nehezelték? (Folytatás következik.)

KÉT FELESÉG.

Angol regény. 21

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

(Folytatás.)

— Nincs barátja, pedig oly ifjú és szép! Az nem lehet. Még olyan vén asszony is, mint én, jobb lenne ha barátja volna, mint hogy egy sínes. Van egy testvérem Londonban, a ki lakásokat ad bére. Nevét és lakozását felirtam önnek egy kártyára, itt van. Menjen hozzá miss, és mondja meg neki, hogy én küldöm. O majd szerint önek valami foglalkozást. Szóval utján majd írok is neki. Szegényem élet lesz ugyan önnök, miss, mondá az öreg Margot, az ifjú hölgy szépségét és arisztokratikus kellemét szemlélve, de legalább biztos lesz.

— Elmegyek hozzá, mondá Beryl, megindultan, az öreg asszony barátságos részvételen, s átvette az oda nyújtott kártyát. — Szászor kőszónom önnök. En Angliában idegen vagyok s tulajdonképen soha sem volt otthonom sehol.

— Szegény gyermek! mondá az öreg Margot. De jobb napok is tognak jönni miss; vigyázzon a szavakra, jobb napok is jönnék. Még valamit meg kell önnök mondanom és ez a legfontosabb.

Visszavonta fejét és felnézett a kocsisra. Ez köpenybe és eszkljába úgy be volt burkolva, hogy lehetetlen volt egy szót is hallania abból, a mit Beryl és Margot beszéltek, s mozdulatlanul nézett lovaira. Mindamellett, hogy teljesen biztossá magát, az öreg asszony fejét egészen bedugta az ablakon s aztán nyomtatékosan szótá:

— Miss, már mondtam önnöknek, hogy én voltam Jenny dajkája. En jobban ismertem őt mint saját bátyja és mondhatom önnök, hogy nemesebb, tisztább lelku urnó nem létezik még mint ő. Titok borítja életét és halálát, melyet én nem deríthetek fel. Nem volt jeggyűrűje, atyja és bátyja elátkozták és anyja sirjától messzire temették el, mert nem tartották méltónak anyja mellett nyugodni. De én mondom önnök, miss Jenny tiszta volt minden bűntől. En érzem, hogy ártatlan volt. Készkartya sohasem hibáztott, és én hiszem, hogy az igazság egykor meg napfényre jön és neve meg fog tisztítani. Hígyen nekem és emlékezzék vissza arra, a mit mondtam. Talán a gondviselés önt választotta ki eszklűt arra, hogy anyjának nevére minden föl-tol lemosson.

